

9 กรกฎาคม 2558

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

รัฐบาลไทย

กรุงเทพฯ ประเทศไทย

เรื่อง ขอให้ถอนฟ้องคดีต่อ Alan Morison และซุติมา สีดาเสถียร นักข่าวของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน

เรียน นายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา

เราเขียนจดหมายถึงท่านในนามขององค์กรระหว่างประเทศและภูมิภาค ที่ทำงานเพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของสื่อมวลชน เพื่อให้ท่านทราบถึงสิ่งที่เรากำลังเป็นกังวลอย่างมาก ต่อกรณีที่รัฐบาลไทยตัดสินใจดำเนินคดีกับ Alan Morison บรรณาธิการ และซุติมา สีดาเสถียร ผู้สื่อข่าว สำนักข่าวภูเก็ตหวาน ข้อหาหมิ่นประมาทและละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เราขอเรียกร้องให้รัฐบาลถอนฟ้องคดีหมิ่นประมาทและคดีตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ โดยทันทีและอย่างไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้กำหนดการพิจารณาคดีต่อนักข่าวทั้งสองท่านจะเริ่มขึ้นในวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 ซึ่งถือว่าขัดกับพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อกล่าวหาของกองทัพเรือไทยเกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวในเว็บไซต์ของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2556 กรณีการลักลอบนำชาวโรฮิงญาเข้าเมือง โดยบุคคลเหล่านี้เป็นชนชาติพันธุ์กลุ่มน้อยในพม่าที่เผชิญกับการเลือกปฏิบัติและความรุนแรงอย่างเป็นระบบ ในเนื้อหาข่าวของสำนักข่าวภูเก็ตหวานมีการอ้างอิงข้อความหนึ่งย่อหน้าจากบทความของสำนักข่าวรอยเตอร์ (“Special Report: Thai authorities implicated in Rohingya Muslim smuggling network” รายงานพิเศษ: ทางของไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายลักลอบนำชาวมุสลิมโรฮิงญาเข้าเมือง) โดยทางกองทัพเรือไม่ได้โต้แย้งต่อรอยเตอร์แต่อย่างใด

การใช้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาเป็นการตอบโต้ที่รุนแรงและไม่จำเป็น แม้จะเป็นผลมาจากข้อกังวลของกองทัพเรือที่มีต่อบทความดังกล่าว และยังถือว่าขัดกับหลักการของสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรี แทนที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับนักข่าวของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน รัฐบาลไทยควรยกเลิกข้อกล่าวหาทั้งหมดและใช้แนวทางการทำงานที่เคารพต่อสิทธิ เพื่อตอบสนองกับข้อกังวลต่อสำนักข่าวภูเก็ตหวาน โดยแนวทางเลือกดังกล่าวอาจรวมถึงกรณีที่กองทัพเรือพูดคุยเจรจากับสำนักข่าวภูเก็ตหวาน หรือขอให้ทางสำนักข่าวตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลในประเด็นเดียวกันจากฝั่งของกองทัพเรือ หรือกองทัพเรืออาจออกแถลงการณ์ตอบโต้หรือชี้แจงข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้น เราเชื่อว่ายังไม่สายเกินไปที่รัฐบาลไทยจะใช้วิธีการที่เป็นทางเลือกดังกล่าวแทนการฟ้องคดีทางอาญา ที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นข้อกังวลของรัฐบาลหลายประเทศ

การที่รัฐบาลไทยฟ้องร้องดำเนินคดีต่อนักข่าวสำนักข่าวภูเก็ตหวาน ถือเป็น การละเมิดพันธกรณีตามข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งกำหนดว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท”

ในกรณีนี้ไม่ได้มีข้อยกเว้นให้สามารถจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกแต่อย่างใด การจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกไม่ว่าในกรณีใด ต้องสอดคล้องอย่างเข้มงวดกับหลักเกณฑ์สามประการ ได้แก่ ต้องเป็นข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ต้องกระทำเพียงเพื่อมุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่ชัดเจน อาทิ ความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ หรือสุขอนามัยหรือศีลธรรมอันดีของสังคม หรือเป็นการคุ้มครองสิทธิหรือชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลอื่น และต้องกระทำอย่างได้สัดส่วนเหมาะสม และต้องตอบสนองประโยชน์ดังกล่าวอย่างชัดเจนและจำเป็นอย่างยิ่ง (เช่น เป็นมาตรการจำกัดสิทธิขั้นต่ำสุดเพื่อบรรลุเป้าประสงค์บางประการ)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Committee) ซึ่งดูแลการปฏิบัติตามกติกา ICCPR ได้ระบุไว้ในความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 34 ย่อหน้า 35 ว่า “กรณีนี้ที่รัฐภาคีอ้างเหตุอันชอบธรรมเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก รัฐดังกล่าวต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนและเป็นรายการที่ว่าการกระทำเหล่านั้นมีลักษณะเป็นภัยคุกคามอย่างไร และชี้ให้เห็นความจำเป็นและความได้สัดส่วนของมาตรการที่นำมาใช้ โดยเฉพาะการทำให้เห็นความเชื่อมโยงโดยตรงและโดยพลันระหว่างการตอบโต้เช่นนั้นกับภัยคุกคามดังกล่าว” แต่ในกรณีนี้ทั้งกองทัพเรือและรัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติเช่นนั้น ไม่มีการอธิบายว่าอาจมีวิธีการอื่นนอกจากการดำเนินคดีต่อนักข่าวทั้งสองคนของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน ซึ่งอาจเป็นมาตรการที่เพียงพอเพื่อตอบสนองกับข้อกังวลของตนได้

นอกจากนั้น ย่อหน้า 42 ของความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 34 ยังระบุว่า “การลงโทษสื่อมวลชน ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหรือผู้สื่อข่าว เพียงเพราะแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อรัฐบาล หรือระบบสังคมการเมืองตามแนวคิดของรัฐบาล ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกที่จำเป็นได้” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่อหน้า 47 ของความเห็นทั่วไปฉบับที่ 34 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ ยกเลิกการเอาผิดทางอาญาในข้อหาดูหมิ่นและหมิ่นประมาท และย้ำว่าจะต้องไม่นำกฎหมายเหล่านี้มาใช้เพื่อปราบปรามเสรีภาพในการแสดงออก

องค์กรทั้งหมดในที่นี้รวมทั้งรัฐบาลประเทศต่าง ๆ จำนวนมากขึ้น เห็นชอบตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเสนอว่า ควรยกเลิกกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา เนื่องจากบทลงโทษทางอาญาขัดขวางการแสดงออกอย่างเสรี และมักเป็นการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนอย่างเหมาะสม เมื่อเทียบกับความเสียหายต่อชื่อเสียงที่เกิดขึ้น การที่ประเทศต่าง ๆ จำนวนมากขึ้นยกเลิกกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา แสดงให้เห็นว่ากฎหมายดังกล่าวไม่จำเป็นต่อการคุ้มครองชื่อเสียงแต่อย่างใด หลักการโจฮันเนสเบิร์กว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เสรีภาพในการแสดงออก และการเข้าถึงข้อมูลสนเทศ (Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information) ซึ่งเป็นชุดของหลักการที่มีอิทธิพล และเป็นผลงานการจัดทำของผู้ชำนาญการด้านกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อปี 2539 ระบุว่า “ไม่อาจมีการลงโทษบุคคลเพียงเพราะการวิพากษ์วิจารณ์หรือดูหมิ่น...เจ้าพนักงานของรัฐ...เว้นแต่ว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือการดูหมิ่นนั้น จงใจและมีลักษณะยั่วแหย่ให้เกิดความรุนแรงอย่างแท้จริง”

นอกจากนั้น การเดินหน้าฟ้องคดีเช่นนี้ ถือว่ารัฐบาลไทยทำหน้าที่ขัดกับนโยบายของตนเองซึ่งได้แถลงไว้ในรายงานประเทศที่เสนอตามกระบวนการทบทวนตามวาระ (Universal Periodic Review - UPR) ต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Council) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2554 โดยในการนำเสนอของรัฐบาลไทยได้ระบุว่า

สิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออกเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย รัฐธรรมนูญของเราให้หลักประกันเพื่อเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์และเผยแพร่ ห้ามไม่ให้มีการสั่งปิด แทรกแซง หรือเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ และห้ามนักการเมืองเป็นเจ้าของหน่วยงานสื่อมวลชน ประเทศไทยยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานเสรีภาพด้านสื่อระหว่างประเทศ ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศหลายแห่ง ทั้งหมดนี้ย่อมชี้ให้เห็นบรรยากาศอันเสรีที่เอื้อต่อการรายงานข่าวและการเผยแพร่ข้อมูลอย่างเสรี

กล่าวโดยสรุป ในการดำเนินคดีต่อสำนักข่าวภูเก็ตหวาน รัฐบาลไทยกำลังคุกคามอย่างชัดเจนต่อสิทธิที่รัฐบาลเองอธิบายว่าเป็น “พื้นฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย”

การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในกรณีนี้ ถือว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่หน่วยงานกองทัพไทยใช้อำนาจตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ เพื่อเอาผิดกับนักข่าว องค์กรทั้งหมดในที่นี้ขอเรียกร้องให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ที่ให้อำนาจอย่างกว้างขวาง และนำไปสู่การละเมิดสิทธิ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ แทนที่จะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเซ็นเซอร์นักข่าวที่เขียนข่าวให้หนังสือพิมพ์ บล็อก หรือสื่อชนิดอื่น ๆ เรากังวลว่ามาตรา 14(1) ของพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ซึ่งถูกใช้ตั้งข้อหาผู้สื่อข่าวสำนักข่าวภูเก็ตหวาน มีเนื้อหาที่กำกวมและตีความได้กว้างขวางเกินไป และกำลังถูกใช้โดยรัฐบาลในกรณีนี้เพื่อปราบปรามเสรีภาพของสื่อและคุกคามการแสดงความคิดเห็นของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน

Alan Morison และซุติมา สีดาเสถียร ถูกตั้งข้อหาอย่างไม่เป็นธรรมและถูกกล่าวหาว่าทำความผิดร้ายแรง เพียงเพราะปฏิบัติหน้าที่ของตนในสังคมที่ทางการอ้างว่าเคารพต่อเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของสื่อ การกระทำของพวกเขาไม่ควรถือว่าเป็นอาชญากรรม เราหวังอย่างจริงใจว่าท่านจะตระหนักถึงข้อมูลนี้ และเรียกร้องให้ถอนฟ้องคดีอาญาและข้อกล่าวหาใด ๆ ต่อผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวภูเก็ตหวาน และให้ยุติการดำเนินคดีใด ๆ ทั้งสิ้น

เราหวังว่าจะได้รับทราบความคืบหน้าจากท่านในประเด็นที่สำคัญนี้

ขอแสดงความนับถือ

Brad Adams

Asia Director

Human Rights Watch

Evelyn Balais-Serrano

Executive Director

Asia Forum for Human Rights and Development (Forum Asia)

Richard Bennett

Director, Asia-Pacific

Amnesty International

Karim Lahidji

President

International Federation for Human Rights (FIDH)

Edgardo Legaspi

Executive Director

Southeast Asian Press Alliance (SEAPA)

Charles Santiago

Chairperson

ASEAN Parliamentarians for Human Rights

Ian Seiderman

Legal and Policy Director

International Commission of Jurists

Gerald Staberock

Secretary General

World Organization Against Torture (OMCT)